

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/195/2020
Identifikačné číslo spisu:	3106228406
Dátum vydania rozhodnutia:	30.06.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:3106228406.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ W. P., bytom W. A., D. XXXX/XX-X, 2/ H. P., bytom F. N. M., E. J. XX/XXX, 3/ P. A., bytom K. 16, 4/ A. A., bytom K. XX, 5/ Z. A., bytom F. N. M., W. S. XXXX, 6/ Z. A., bytom K. XXX, 7a/ M. C., bytom K. X, 7b/ Ľ. A., bytom K. XXX, 7c/ V. A.N., bytom K. XXX, 8/ J. A., bytom K. XX, 9/ M. A., bytom K. XX, 10/ Ing. V. A., bytom A., F. XXXX/X, 11/ Y. Ď., bytom K. XXX, 12/ Z. A., bytom F. N. M., W. S. XXX/X-XX, 13/ Š. A., bytom F. N. M., A. XXX/X, 14/ V. M., bytom N., D. B. XX, 15/ Q. A., bytom K. XXX, 16/ Ing. Q. A., bytom N., Q. W. XX/XX, 17/ Z. A., bytom A. XXX, 18/ Z. A., bytom A. XXX, 19/ Q. A., bytom K. XXX, 20/ Q. A., bytom K. XXX, 21/ Q. A., bytom K. X, 22/ R. A., bytom K. XXX, 23/ R. A., bytom A. 219, 24/ Ľ. A., bytom K. XXX, 25/ Ľ.C. A., bytom B. XXX, 26/ V.N. A., bytom K. XX, 27/ V. A., bytom C., W.Á. XX, 28/ V. W., bytom F. N. M., E. J. XX/XX, 29a/ Ing. Q. A., bytom W., P. XXXX/XX, 29b/ Ing. Š. A., bytom C., W. A. XXXX/XX, 30/ W. A., bytom F. N. M., W. S. XXX/XX, 31/ W. A., bytom A. XXX, 32/ W. A., bytom A. XXX, 33/ B. A., bytom A., M. XXXX/XX, 34/ V. A., bytom W. A., T. XXXX/XX, 35/ Ľ. A., bytom N. F., Q. X/X-XX, 36/ Š. A., bytom K. XXX, 37a/ V. A., bytom B. XX, 37b/ Ing. V. V.Y., bytom K. XX, A., 37c/ Q. F., bytom W. XXXX/XX, F. N. M., 37d/ W. A., bytom B. XX, 38/ M. A., bytom F. N. M., E. J. XX/XX, 39/ M. A., bytom K. XX, 40/ P. A., bytom K. XXX, 41/ V. A.N., bytom K. XXX, 42/ P. A., bytom J., Q. XXX/X, 43/ Q. A., bytom K. X, 44/ Y. A., bytom K. XX, 45/ V. N., bytom F. N. M., E. J. XX/XX, 46/ P. V., bytom K. XX, 47/ Q. Č., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XX, 48/ Z. L., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XXX, 49/ Q. Y., bytom K. XXX, 51/ M. A., bytom N. F., B. B. E., 52/ P. A., bytom K. XXX, 53/ Q. A., bytom K. XXX, 54/ K. A., bytom K. XXX, 55/ V. A., bytom K. XXX, 56/ W. A., bytom K. XX, 57/ Z. W., bytom A. XXX, 58/ V. A., bytom K.y XXX, 59a/ V. A., bytom K. XXX, 59b/ Q. A., bytom B. W. XXX, 59c/ Q. A., bytom K. XXX, 60/ Z. A., bytom N., H. XX, 61/ T. A., bytom N., Q. R. XX, 62/ Š. A., bytom A. XXX, 63a/ F. A., bytom K. XXX, 64/ V. Č., bytom W. XXX, 65a/ Ing. Q. F., bytom F. N. M., W. S. XXX/XX, 65b/ Q. F., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XXX, 65c/ V. A., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XX, 66/ B. F., bytom K. XX, 67/ P. F., bytom K. XXX, 68a/ V. F., bytom K. XX, 68b/ Q. V.P., bytom N., L. B. XX, 68c/ K. F., bytom K. XX, 68d/ V. Č., bytom K. XX, 69/ Z. F., bytom K. XX, 70/ C. F., bytom J., V. XXX/XX, 71/ W. F., bytom F. N. M., B. XXX/XX, 72/ P. H., bytom C. X, 73/ V. W., bytom K. XX, 74/ W. X., bytom K. X, 75/ Q. X., bytom K.P. X, 76a/ W. S., bytom A. XXX, 76b/ H. S., bytom A., 76c/ M. F., bytom W. A., V. XXX, 76d/ V. K., bytom A., 77/ P. S., bytom A. XXX, 78/ M. S.Á., bytom C., W. XX, 79/ V. S., bytom C., A. XX, 80/ Q. S., bytom F. N. M., 81/ V. S., bytom B. XX, 82/ Q. S., bytom N. F., B. XXX/XX, 83/ V. S., bytom K. XXX, 84/ P. K., bytom A. XXX, 85/ Q. S., bytom K. XX, 86/ Q. E., bytom C., Ž. X, 87a/ P. A., bytom Q. XXX/X, J., 87b/ Ing. N. Q., bytom W. S. XXXX/XXX, F. N. M., 87c/ Ing. M.Í. A., bytom Q. XXX/X, J., 88/ Ing. V. F., bytom F. nad M., E. J. XX/XXX-XX, 89/ Ing. Q. K., bytom K. XX, 90/ Ing. Z. Š., bytom W. A., Š.B. XX/XX, 91/ Ing. Ľ. Š., bytom N., B. XX, 92/ Ing. H. F.Č., bytom F. N. M., W. K. XXX/X, 93a/ R. Q., bytom F. N. M., Č. XXX/XX, 93b/ V. W., bytom B. XX, 93c/ M. S., bytom A. XXX, 93d/ Q. Q., bytom W. XXX, 94/ M. K.Č., bytom K.

XXX, 95/ Z. K., bytom W. A., T. XXXX/XXX, 96/ V. K., bytom F. N. M., W. XXXX/XX, 97/ V. K., bytom N. F., B. K. N. XX/XX, bytom A. XXX, 99/ Ing. Z. K., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XX, 100/ Q. K., bytom K. XXX, 101/ Ing. Z. K., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XX, 102/ F. K., bytom A. XXX, 103a/ V. W., bytom F. N.- W., W. XXX/XXX, 103b/ P. A., bytom C. C., F. XXXX, 104/ Q. K., bytom A., 105a/ Q. K., bytom K. XXX, 105b/ M. K., bytom K. XXX, 105c/ Q. K., bytom K. XXX, 105d/ V. W., bytom W. XXX, 106/ V. K., bytom B. XX, 107/ V. V., bytom K. XX, 108/ B. V., bytom K. XXX, 109a/ P. V., bytom K. XX, 109b/ P. V., bytom K. XX, 109c/ Š. V., bytom K. XX, 110/ H. V.Á., bytom K. XX, 111/ Z. V., bytom C. XXX, 112/ F. V., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XXX, 113/ V. Š., bytom F. N. M., E. J. XX/XX, 114/ E. K., bytom N. F., Q. X/X, 115a/ Q. V., bytom K. XXX, 115b/ V. A., bytom K. XXX, 115c/ Š. V., bytom W. XX/XX, 115d/ R. V., bytom K., 116/ V. V., bytom A. XXX, 117/ MUDr. H. Š., bytom C. C., SNP XX, 118/ V. V., bytom F. N. M., W. S. XXX/XX, 119/ W. Y., bytom F. N. M., E. J. XXXX/XX-XX, 120/ Q. Y., bytom K. XXX, 121/ E. Y., bytom F. N. M., P. K. XXX/XX, 122/ Q. Y., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XX, 123a/ Q. K., bytom A. XX, 123b/ B. Y., bytom A. XXX, 123c/ K. S., bytom N. B. XXXX/XX, W., 123d/ P. Y., bytom W. S. XXXX/XX, F. N. M., 123e/ Z. Ď., bytom E. J. XX/XX, F. N. M., 123f/ E. Y., bytom W. S. XXXX/XX, F. N. M., 124/ Z. Y., bytom F. N. M., W. S. XXX/X, 125/ P. S., bytom K. XXX, 126/ V. Y., bytom J., D. XXX, 127/ Š. Y.Š., bytom F. N. M., A. XX/XX-XX, 128/ Q. W., bytom K. XXX, 129a/ Q. W., bytom K. XXX, 129b/ W. W., bytom K. XXX, 129c/ P. H., bytom C. X, 130/ W. W., bytom K. XXX, 131/ P. F.K., bytom R. XXX, 132/ Y. A.N., bytom K. XX, 133/ V. W.Č., bytom A. XXX, 134/ Q. W., bytom B. XX, 135/ Q. W., bytom A. XXX, 136/ Z. W., bytom K. XX, 137/ V. W., bytom S. B. XXX, 138/ W. W., bytom K. X, 139/ W. W., bytom R. XXX, 140/ Š. W., bytom K. XXX, 141/ P. W., bytom K. XX, 142/ V. W.Á., bytom K. XXX, 143/ P. W., bytom A. XXX, 144/ T. W., bytom K. XXX, 145/ Y. W., bytom C., W. W. XX, 146/ E. T., bytom F. N. M., E. J. XX/XX, 147/ P. B., bytom C., A. XX, 148a/ V. J., bytom A. XXX, 148b/ B. B., bytom F. N. M., W. S. XXXX/XX, 148c/ Q. B., bytom K. XXX, 148d/ V. B., bytom F. XX, 149/ S. B., bytom W. XXX, 150a/ Z. Š., bytom K. XX, 150b/ V. Š., bytom A.Č. XX, 150c/ Q. Š., bytom K. Str. X B. R., Š., 150d/ K. F., bytom J., K. N. XXX/XX, 150e/ V. Š., bytom B. XXX, B., 151a/ V. Š., bytom Ž., N. E. H. XX, 151b/ Q. Š., bytom Ž., Q. T. XX, 151c/ Q. Š., bytom K. XX, 152/ P. Š., bytom K. XX, 153/ V. Š., bytom K. 72, 154/ P. Š., bytom F. N. M., E. J. XXXX/XX, 155/ P. Š., K. XXX, 156/ Q. Š., bytom K. XXX, 157/ Q. Š., bytom F. N. M., E. J. XX/XX, 158/ Š. Š., bytom K. XX, 159/ Š. Š., bytom K. XX, 160/ M. Š., bytom K. XXX, 161/ M. Š., bytom C., K. XX, 162a/ Q. M., bytom K. XXX, 162b/ V. M., bytom A. XXXX/XX, F. N. M., 162c/ V. V., bytom K. XX, 162d/ F. M., bytom K. XXX, 162e/ Q. M., bytom K. XXX, 163/ S. B., bytom W. XXX, 164/ Q. M., bytom K. XXX, 165a/ V. M., bytom W. XXX, 165b/ F. M., bytom W. XX, 165c/ Q. M., bytom W. XXX, 165d/ P. M., bytom W. XXX, 166/ P. M., bytom N. F., C. XXX/XXX, 167/ Y. G., bytom F. N. M., E. J. XX/XX-XX, 168/ W. D., bytom N. F., 169/ P. A., bytom A., V. XX, 170/ Š. V., bytom A., Š. X, 171/ P. Q., bytom W., N. XXXX, 172/ M. Š., bytom A., Š. XX, všetci zastúpení JUDr. Dušan Divko, advokát, spol. s r.o., so sídlom Považská Bystrica, Šoltésovej 346/1, proti žalovaným 1/ Poľnohospodárske družstvo Bolešov, so sídlom v Bolešove, IČO: 00 200 018, 2/ Ing. F. V., PhD., bývajúceho v Horovciach 150, zastúpených advokátskou kanceláriou SOUKENÍK - ŠTRPKA, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Šoltésovej 14, IČO: 36 862 711, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 21C/179/2006, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 5. decembra 2019 sp. zn. 4Co/14/2019, takto

rozhodol:

Dovolací súd bude v dovolacom konaní postupovať s dedičmi ako právnymi nástupcami po zomrelej XX. H. XXXX žalobkyne 151/ M. Š. a to V. Š., bývajúcou v Ž., N. H. XX, Q. Š., bývajúcim v Ž., Q. T. XX a Q. Š., bývajúcim v K. XX a po zomrelom XX. Q. XXXX žalobcovi 103/ Z. K. a to V. W., bývajúcou v F. N./M., W. XXX/XXX a P. A., bývajúcou v C. C., F. XXXX.

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia 1/ až 172/ majú voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (v poradí prvým) rozsudkom z 23. júna 2011 č. k. 21C/179/2006-378 určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a žalovaným 2/ ako kupujúcim dňa 15.12.2003, ktorej vklad bol povolený Správou katastra J. pod č. V 2928/03, je neplatná. Ďalej určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalovaným 2/ ako predávajúcim a žalovanými 3/ a 4/ ako kupujúcimi dňa 08.03.2006, ktorej vklad bol povolený Správou katastra J. pod č. V 501/2006, je neplatná. Žalobu v časti nároku žalobcu 157/ zamietol. Súd prvej inštancie považoval kúpnu zmluvu zo dňa 15.12.2003 podľa § 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) za absolútne neplatnú, pretože svojím obsahom a účelom obchádza zákon. Vzhľadom na uvedené je potom absolútne neplatnou aj kúpna zmluva uzavretá medzi žalovaným 2/ a žalovanými 3/ a 4/.

1.1. Krajský súd v Trenčíne (v poradí prvým rozhodnutím) rozsudkom z 29. marca 2012 č. k. 4Co/331/2012-470 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie z 23. júna 2011 č. k. 21C/179/2006-378.

1.2. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo 6. mája 2015 sp. zn. IV. ÚS 520/2012 (ďalej aj „Nález Ústavného súdu SR“) rozhodol, že základne právo pôvodného žalovaného 2/ na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne z 29. marca 2012 č. k. 4Co/331/2011-470 bolo porušené a predmetný rozsudok zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. V odôvodnení okrem iného uviedol, že „krajský súd (ako aj okresný súd) interpretoval pojem „zákon“ použitý v § 39 Občianskeho zákonníka spôsobom umožňujúcim priznať normatívne účinky aj takej právnej úprave, ktorá v čase uskutočnenia právneho úkonu nebola účinnou právnou úpravou, v dôsledku čoho presadil spätné účinky novej právnej úpravy aj na tie právne vzťahy, ktoré vznikli pred nadobudnutím jej záväznosti.“ a „Úlohou krajského súdu bude v ďalšom priebehu odvolacieho konania znova posúdiť a rozhodnúť o určení namietanej neplatnosti právnych úkonov takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v bode II tohto nálezu. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že opätovné prerokovanie veci krajským súdom nemusí nevyhnutne vyústiť do záveru o vyhovení odvolaniu sťažovateľa, ale pôjde o to, aby krajský súd k námietkam sťažovateľa, ktoré formuloval v odvolaní, ako aj v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, zaujal ústavne akceptovateľné a udržateľné právne názory o aplikovateľnej právnej úprave relevantnej pre posúdenie neplatnosti označených kúpnych zmlúv.“

1.3. Krajský súd v Trenčíne (v poradí druhým rozhodnutím) následne uznesením z 30. septembra 2015 č. k. 4Co/697/2013-597 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

1.4. Okresný súd Trenčín (v poradí druhým) rozsudkom z 24. novembra 2016 č. k. 21C/179/2006-721 zamietol žalobu v časti proti žalovaným 1/ a 2/, zastavil konanie v časti proti žalovaným 3/ a 4/ a rozhodol o náhrade trov konania. Súd žalobu zamietol, pretože od 1.7.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok a v súlade s uplatnením princípu okamžitej aplikability procesného predpisu v zmysle § 470 ods. 1 CSP aplikoval § 137 písm. d/ CSP, ktorého podmienky však žalobcovia nesplnili.

1.5. Krajský súd v Trenčíne (v poradí tretím rozhodnutím) uznesením z 31. januára 2018 č. k. 4Co/290/2017-780 zrušil rozsudok súdu prvej inštancie v časti výroku o zamietnutí žaloby proti žalovaným 1/ a 2/ a vo výroku o priznaní náhrady trov konania žalovaným 1/ a 2/ a vrátil mu v tejto časti vec na ďalšie konanie s odôvodnením, že súd prvej inštancie mal posudzovať prípustnosť určovacej žaloby o neplatnosť právneho úkonu podľa príslušných ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) (§ 80 písm. c/ OSP), pretože žalobcov nemožno v niekoľko rokov trvajúcom spore sankcionovať ex post nepriznaním právnych účinkov v danom čase platných procesných úkonov.

1.6. Okresný súd Trenčín (v poradí tretím) rozsudkom z 31. októbra 2018 č. k. 21C/179/2006-854

určil, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a nebohým H. V., zomr. XX. Q. XXXX (právnym predchodcom žalovaného 2/) ako kupujúcim, dňa 15.12.2003, ktorej vklad bol povolený Správou katastra J. pod číslom V 2928/03, je neplatná (I.), žalobcom 1/ - 172/ voči žalovaným 1/ - 2/ priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % (II.). V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol: „14. Žalobcovia si uplatnili reštitučný nárok na navrátenie vlastníctva v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z. na Obvodnom pozemkovom úrade v Považskej Bystrici 9. 12. 2004 pod č. B04/00998-001 a B04/007123, tvrdiac, že na základe zákona č. 81/1949 Zb. prešlo vlastníctvo k spoločným nehnuteľnostiam bývalých urbárikov, Urbárskej obce K., na pôvodne JRD K., predchodcu žalovaného 1/, dňom jeho vzniku dňa 30. 9. 1957, čo vyplýva z Výmeru ONV J. č. Pod 8354/57, pričom tento reštitučný nárok nebol uplatnený v minulosti podľa zákona č. 229/1991 Zb. Konanie pred príslušným správnym orgánom doposiaľ nebolo skončené, jeho skončeniu bráni prebiehajúce súdne konanie v danej veci. Tieto skutočnosti neboli medzi stranami sporné. Je možné za týchto okolností ustáliť, že žalobcov možno považovať za oprávnené osoby a žalovaný 1/ by bol povinnou osobou, pokiaľ by nepreviedol vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na fyzickú osobu, a tiež to, že žalobcovia uplatnili dôvod na navrátenie vlastníctva u príslušného správneho orgánu v zmysle zákona č. 503/2003 Z. z.. V tomto smere v danej veci žalovaní nevzniesli žiadne konkrétne námietky. Ak došlo k právnemu úkonu, v dôsledku ktorého žalovaný 1/ prestal byť povinnou osobou, má otázku platnosti tohto úkonu riešiť súd, nie príslušný správny orgán v konaní o uplatnenom reštitučnom nároku, zároveň nie je možné v konaní pred súdom riešiť otázku priamo vlastníckeho práva, pretože, pokiaľ správny orgán ustáli splnenie všetkých podmienok, sám rozhodne o navrátení vlastníckeho práva. Pokiaľ sa vlastníctvo k pozemku podľa režimu uvedeného v § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. nenavrátí, nemôže nastúpiť ani prípad tzv. náhradného riešenia, t.j. poskytnutie iných pozemkov, alebo finančnej náhrady. Reštitučný nárok, t.j. legitímne očakávanie priznania vlastníckeho práva, už možno považovať za majetok v zmysle ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu slovenskej republiky, Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj Európskeho súdu na ochranu ľudských práv a základných slobôd a odmietnutím poskytnutia súdnej ochrany v dôsledku neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení by došlo na strane žalobcov k odopretiu spravodlivosti. Je faktom, že na tunajšom súde prebieha konanie pod sp. zn. 12C/215/2012, predmetom ktorého je žaloba (podaná len z časti totožnými žalobcami) na určenie, že žalovaný 1/ (PD Bolešov) je vlastníkom nehnuteľností, zapísaných na LV č. XXX, k. ú. K. (rovnaké nehnuteľnosti boli predmetom spornej kúpnej zmluvy a predstavujú aj uplatnený reštitučný nárok). Toto konanie bolo uznesením zo dňa 23. 7. 2014 prerušené do skončenia konania v danej veci. Súd dospel k záveru, že žalobcovia v danom právnom vzťahu môžu navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov, vyriešenie otázky neplatnosti spornej kúpnej zmluvy je dostatočným podkladom pre uplatnenie reštitučného nároku, aj keď neznamená úplné vyriešenie spornosti daného právneho vzťahu alebo práva, pretože navrátenie vlastníckeho práva bude predmetom správneho konania. Požadované určenie má navyše povahu predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo vo vzťahu k prebiehajúcemu konaniu o určenie vlastníckeho práva. Z týchto dôvodov preto súd považoval naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení za preukázaný.

...

24. Je všeobecne známou skutočnosťou, že zákon č. 503/2003 Z. z. bol zverejnený v Zbierke zákonov dňa 2.12.2003 a po uplynutí legisvakačnej lehoty účinný dňom 1. 1. 2004. V tomto prípade nebolo spornou skutočnosťou, že žalobcovia sa domáhali vrátenia vlastníctva k svojmu majetku už v minulosti, z listu žalovaného 1/ zo dňa 13. 10. 2003 vyplýva, že sa žalobcovia domáhajú svojich vlastníckych nárokov. Je jednoznačné, že žalovaný 1/ vedel o tom, že zákon č. 503/2003 Z. z. bol uverejnený v Zbierke zákonov, pričom medzi jeho platnosťou a účinnosťou bola určitá doba. Na základe toho súd prvej inštancie dospel k záveru, že ak v čase od platnosti do účinnosti zákona č. 503/2003 Z. z. žalovaný 1/ scudzil predmetné nehnuteľnosti H. V. ako fyzickej osobe, ktorej sa reštitučné nároky v zmysle tohto zákona netýkajú, urobil tak úmyselne a s cieľom zabrániť tomu, aby stratil vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam v súvislosti s možným uplatnením reštitučného nároku zo strany žalobcov. Za týchto okolností teda súd považoval kúpnu zmluvu zo dňa 15.12.2003 za absolútne neplatnú, pre jej rozpor s dobrými mravmi, vyššie popísané okolnosti prevodu nehnuteľností, teda doba uzavretia predmetnej zmluvy a jej obsah, nenasvedčujú inej motivácii žalovaného 1/ k spornému prevodu. Konanie žalovaného 1/ motivované snahou znevýhodniť žalobcov preto nemôže požívať súdnu ochranu.“

2. Krajský súd v Trenčíne na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ (v poradí štvrtým rozhodnutím) rozsudkom z 5. decembra 2019 sp. zn. 4Co/14/2019 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcom priznal voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie, osvojil si aj dôvody napadnutého rozhodnutia a v celom rozsahu na ne poukázal (§ 387 ods. 2 CSP):

„20. Za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c) O.s.p. považuje súdna prax aj (žalobcami v prejednávanej veci podanú) žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu. Súd prvej inštancie preto v danej veci správne skúmal naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení v úzkej súvislosti s ich uplatneným reštitučným nárokom na správnom orgáne a tiež v súvislosti s prebiehajúcim konaním o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. 12C/215/2012. Predmetom tohto konania je žaloba (podaná sčasti totožnými žalobcami) na určenie, že žalovaný 1/ (PD Bolešov) je vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX k.ú. K. (rovnaké nehnuteľnosti boli predmetom kúpnej zmluvy zo dňa 15.12.2003), pričom z obsahu pripojeného spisu je zrejmé, že žalobcovia sa domáhajú určenia vlastníckeho práva v prospech žalovaného 1/ z dôvodu neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 15.12.2003 a neplatnosti následných scudzovacích úkonov týkajúcich sa spornej nehnuteľnosti na základe tých istých argumentov, ktoré použili v konaní o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Toto konanie bolo prerušené uznesením zo dňa 23.07.2014 č.k. 12C/215/2012-203 do skončenia konania v danej veci s poukazom na to, že v konaní vedenom pod sp. zn. 21C/179/2006 sa rieši určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a požadované určenie má povahu predbežnej otázky k prebiehajúcemu konaniu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že žaloba v danej veci o neplatnosť kúpnej zmluvy bola podaná na súde prvej inštancie dňa 23.11.2006 a žaloba o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti bola podaná na súde prvej inštancie dňa 20.09.2012, pričom dôvodom prerušenia konania o určenie vlastníckeho práva bolo prebiehajúce konanie o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 15.12.2003, ktoré má podľa názoru súdu povahu predbežnej otázky vo vzťahu ku konaniu o určenie vlastníckeho práva. Aj podľa názoru odvolacieho súdu vyriešenie otázky (ne) platnosti kúpnej zmluvy zo dňa 15.12.2003 môže odstrániť spornosť právneho postavenia žalobcov voči žalovaným 1/, 2/ a môže vytvoriť právny základ pre prebiehajúce súdne konanie o určenie vlastníckeho práva. Výriešenie otázky neplatnosti kúpnej zmluvy je podkladom pre uplatnenie reštitučného nároku žalobcov, pretože navrátenie vlastníckeho práva bude predmetom správneho konania tak, ako správne konštatoval v odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie (bod 14.). S prihliadnutím na okolnosti danej veci - uplatnený reštitučný nárok žalobcov a prerušené konanie o určenie vlastníckeho práva na určenie prejudiciálnej otázky vo vzťahu k posúdeniu či tu je (nie je) právny vzťah alebo právo, sa odvolací súd stotožňuje s názorom súdu prvej inštancie, že odmietnutím poskytnutia súdnej ochrany v dôsledku vyslovenia neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení by došlo na strane žalobcov k odopretiu spravodlivosti.

21. Odvolacie námietky žalovaných 1/, 2/ vo vzťahu k nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy spočívali v tvrdeniach, že súd prvej inštancie sa skúmaním naliehavého právneho záujmu na strane žalobcov nezaoberal a že napadnutý rozsudok neobsahuje jasné vymedzenie a opísanie spôsobu a samotných zistení súdu na základe vykonaného dokazovania ohľadom skúmania naliehavého právneho záujmu na strane žalobcov.

22. Odvolací súd uvedené odvolacie námietky žalovaných 1/, 2/ vyhodnotil ako neopodstatnené. Súd prvej inštancie sa dôsledne naliehavým právnym záujmom žalobcov na požadovanom určení zaoberal a svoj právny záver o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcov v odôvodnení napadnutého rozsudku v bode 14 riadne zdôvodnil. Súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia presvedčivo a jasne objasnil splnenie podmienok naliehavého právneho záujmu žalobcov na vyslovení neplatnosti spornej kúpnej zmluvy a z tohto aspektu možno konštatovať, že bolo plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces v súvislosti s požiadavkami kladenými na riadne a presvedčivé odôvodnenie rozsudku.

23. Žalovaní 1/, 2/ ďalej v podanom odvolaní namietali nedostatok naliehavého právneho záujmu žalobcov na podanej žalobe s poukazom na to, že aj v prípade pozitívneho rozhodnutia sa právne postavenie žalobcov nezlepší, nakoľko z vyjadrenia správy katastra je zrejmé, že v katastri nehnuteľností nie je možné zapísať pôvodné vlastnícke právo k pozemkom, nakoľko právo k spornej nehnuteľnosti

bolo dotknuté ďalšími právnymi zmenami, a tým by sa stal rozsudok fakticky nevykonateľný.

24. Odvolací súd poukazuje na to, že pri hodnotení naliehavého právneho záujmu nemožno nevziať do úvahy možnosť reálneho prístupu na súd za účelom poskytnutia požadovanej súdnej ochrany so zreteľom na individuálne okolnosti prípadu a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Je pravdou, že Správa katastra J. vo svojom liste z 04.09.2012 oznámila súdu, že rozsudok o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy nie je možné zapísať do katastra nehnuteľností podľa § 34 ods. 2 katastrálneho zákona z dôvodu, že právo k nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom kúpnej zmluvy bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a rozsudok o určenie neplatnosti právneho úkonu nie je záväzný pre osoby, ktoré neboli účastníkmi súdneho konania. Odvolací súd je však toho názoru, že v posudzovanej veci bolo potrebné prihliadať na individuálne okolnosti prípadu v kontexte reštitučných nárokov žalobcov na navrátenie majetkových práv, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Ako už bolo vyššie uvedené, žalobcovia sa v súdnom konaní prebiehajúcom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 12C/215/2012 domáhajú určenia, že žalovaný 1/ (PD Bolešov) je vlastníkom nehnuteľností zapísaných na LV č. XXX k.ú. K.P., ktoré konanie bolo prerušené uznesením súdu zo dňa 23.07.2014 do skončenia konania v danej veci, pričom dôvodom prerušenia konania o určenie vlastníckeho práva bolo prebiehajúce konanie o určenie neplatnosti spornej kúpnej zmluvy zo dňa 15.12.2003, ktoré má podľa súdu povahu predbežnej otázky vo vzťahu ku konaniu o určenie vlastníckeho práva. Vyriešením otázky neplatnosti spornej kúpnej zmluvy môžu žalobcovia dosiahnuť odstránenie spornosti práva a základná sporná otázka pre konanie o určenie vlastníctva bude vyriešená. V tomto smere tak možno na strane žalobcov nastoliť v požadovanom smere istotu, preto aj odvolací súd zastáva názor, že naliehavý právny záujem na podanej žalobe na strane žalobcov je daný. Odvolacie námietky žalovaných 1/, 2/ v tomto smere vyhodnotil odvolací súd za nedôvodné.

...

25. Ďalšie odvolacie námietky žalovaných 1/, 2/ smerovali k nerešpektovaniu právneho názoru Ústavného súdu SR vysloveného v náleze zo dňa 06.05.2015 sp. zn. IV. ÚS 520/2012 súdom prvej inštancie v kontexte posudzovania neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu rozporu s dobrými mravmi.

...

32. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobcovia sa v konaní pred Okresným súdom Trenčín vedenom pod sp.zn. 7C/468/1999 domáhali vrátenia vlastníctva k svojmu majetku, ich žaloba však bola zamietnutá, pretože nespĺnili všetky zákonom určené podmienky pri uplatňovaní tohto reštitučného nároku. V konaní nebolo sporné, že žalobcovia si uplatnili reštitučný nárok na navrátenie vlastníctva v zmysle zák. č. 503/2003 Z.z. na Obvodnom pozemkovom úrade v W. A. dňa 09.12.2004 pod č. B04/00998-001 a B04/007123 tvrdiac, že na základe zákona č. 81/1949 Zb. prešlo vlastníctvo k spoločným nehnuteľnostiam bývalých urbárikov, Urbárskej obce K. na pôvodne JRD Kameničany, právneho predchodcu žalovaného 1/ dňom jeho vzniku dňa 30.09.1957, pričom tento reštitučný nárok nebol uplatnený v minulosti podľa zákona č. 229/1991 Zb. Konanie pred správnym orgánom doposiaľ nebolo skončené, jeho skončeniu bráni prebiehajúce súdne konanie v danej veci. Zo skutkového hľadiska taktiež nebolo v konaní sporné, že žalobcovia sú oprávnené osoby v zmysle zák. č. 503/2003 Z.z. a žalovaný 1/ by bol povinnou osobou, pokiaľ by nepreviedol vlastnícke právo k nehnuteľnosti na fyzickú osobu - pôvodného žalovaného 2/. Národná rada Slovenskej republiky sa na zákone č. 503/2003 Z.z. uzniesla dňa 24.10.2003 s tým, že tento bol uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky dňa 09.12.2003 so stanovením účinnosti od 01.01.2004. Žalovaný 1/ ako predávajúci uzatvoril v období medzi platnosťou a účinnosťou zákona č. 503/2003 Z.z. s právnym predchodcom žalovaného 2/ ako kupujúcim kúpnu zmluvu z 15.12.2003, pričom v uvedenom období bol povolený aj vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré boli jej predmetom. Zákon č. 503/2003 Z.z. v § 4 ods. 2 odo dňa účinnosti zákona vylučoval povinnú osobu z možnosti previesť pozemok do vlastníctva iného, a to pod následkami neplatnosti takéhoto právneho úkonu. V konaní nebolo spornou skutočnosťou, že žalovaný 1/ mal vedomosť o tom, že žalobcovia sa v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. 7C/468/1999 domáhali vrátenia vlastníctva k svojmu majetku, pričom aj z listu žalovaného 1/ zo dňa 13.10.2003 vyplýva, že žalovaný 1/ mal vedomosť o tom, že žalobcovia sa domáhajú svojich reštitučných nárokov. Z vykonaného dokazovania súdom prvej inštancie je jednoznačné, že žalovaný 1/, 2/ pred uzavretím spornej kúpnej zmluvy mali vedomosť o tom, že zákon č. 503/2003 Z.z. bol uverejnený v Zbierke zákonov, teda nadobudol platnosť (zápisnica o pojednávaní zo dňa 20.06.2011, č.l. 271). Žalovaný 1/ vedel, že sa stáva povinnou osobou podľa § 4 ods. 2 citovaného zákona a nemôže

pozemok previesť odo dňa účinnosti tohto zákona do vlastníctva iného, pretože tento zákon v uvedenom ustanovení vyslovil, že takýto úkon je neplatný. Vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti uzavretia kúpnej zmluvy, teda že žalovaný 1/ mal vedomosť o tom, že žalobcovia sa domáhajú svojich vlastníckych nárokov, že obe zmluvné strany vedeli o tom, že zákon č. 503/2003 Z.z. bol dňa 02.12.2003 zverejnený v Zbierke zákonov, aj odvolací súd zdieľa názor súdu prvej inštancie, že úmyslom žalovaného 1/ uzavretím predmetnej kúpnej zmluvy bolo vylúčiť žalobcov z možnosti domáhať sa navrátenia vlastníctva k sporným pozemkom podľa zák. č. 503/2003 Z. z. Tomuto záveru nasvedčuje aj obsah samotnej kúpnej zmluvy uzavretej dňa 15.12.2003 medzi žalovaným 1/ a právnym predchodcom žalovaného 2/ H. V., ktorá po finančnej stránke nebola pre žalovaného 1/ vôbec výhodná, keď dohodnutá cena bola nižšia, ako určená znaleckým posudkom, splatnosť bola dohodnutá na štyri roky, zmluvné strany dohodli zriadenie predkupného práva s vecným právom spočívajúcim v záväzku kupujúceho prednostne odpredať nehnuteľnosti predávajúcemu, žalovanému 1/ za 1.000.000 Sk, pričom záväzok z tohto predkupného práva prejde aj na právnych nástupcov kupujúceho. Odvolací súd dospel rovnako ako súd prvej inštancie v danej veci k záveru, že vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti uzatvorenia kúpnej zmluvy a obsah kúpnej zmluvy, treba konštatovať, že boli porušené dobré mravy v takej intenzite tohto výkladového pravidla, že mali za následok neplatnosť právneho úkonu. Súd prvej inštancie preto správne ustálil, že kúpna zmluva z 15.12.2003 uzatvorená medzi žalovaným 1/ a právnym predchodcom žalovaného 2/, ktorej predmetom bol odpredaj nehnuteľnosti je neplatným právnym úkonom, pretože sa prieči dobrým mravom (§ 39 Obč. zákonníka). Neplatnosť kúpnej zmluvy pre jej rozpor s dobrými mravmi súd prvej inštancie správne skúmal z hľadiska tých okolností, ktoré existovali v dobe uzavretia kúpnej zmluvy (15.12.2003), preto odvolacie námietky žalovaných 1/, 2/ o porušení princípu zákazu retroaktivity neobstoja.

33. K odvolacím námietkam žalovaných 1/, 2/, že vyslovením neplatnosti kúpnej zmluvy došlo k nerešpektovaniu právneho názoru ústavného súdu, ako aj ku konaniu v rozpore s ust. § 193 CSP, odvolací súd konštatuje, že tieto námietky nie sú dôvodné. Právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu, alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom, nie je dovolený. Nedovolenosť je teda daná, ak a) obsah alebo účel právneho úkonu odporuje zákonu, b) obsah alebo účel právneho úkonu obchádza zákon, c) sa právny úkon prieči dobrým mravom. Vyslovenie neplatnosti právneho úkonu z dôvodu jeho rozporu s dobrými mravmi je vyslovením neplatnosti odlišným, ako vyslovenie neplatnosti právneho úkonu z dôvodu jeho rozporu so zákonom alebo z dôvodu obchádzania zákona. V súdnej veci došlo k určení neplatnosti kúpnej zmluvy podľa § 39 Obč. zákonníka pre jej rozpor s dobrými mravmi, teda nie pre obchádzanie zákona tak, ako to bolo vyslovené predchádzajúcim rozhodnutím súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu v tomto konaní, ktoré bolo zrušené nálezom Ústavného súdu SR z 06.05.2015 sp. zn. IV. ÚS 520/2012.

3. Proti tomuto rozsudku krajského súdu podali dovolanie žalovaní 1/ a 2/ podľa § 420 písm. f/ CSP. Navrhli, aby dovolací súd napadnuté rozsudky súdov nižšej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3.1. Namietali, že súdy nižšej inštancie pri svojom rozhodnutí nerešpektovali právne záväzný názor vyjadrený v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 6. mája 2015 sp. zn. IV. ÚS 520/2012-53, ktorým boli viazané v zmysle § 193 CSP, a v zmysle ktorého nemožno právny úkon (zmluvu) považovať za neplatný z dôvodu obchádzania zákona (ust. § 39 OZ), ak sa takáto neplatnosť posudzuje/odvodzuje od existencie právnej normy, ktorou bol zákon č. 503/2003 Z. z., ktorý v dobe uzatvorenia kúpnej zmluvy nebol právne účinnou normou.

3.2. Žalovaní ďalej namietali, že odvolací súd nedokázal z ich pohľadu právne odôvodniť svoj názor o možnosti zlepšenia právneho postavenia žalobcov po ich úspechu v tomto konaní, tzn. že žalobcovia nepreukázali naliehavý právny záujem na podaní tejto žaloby. K nepreukázaniu naliehavého právneho záujmu viackrát poukazovali na:

a/ akýkoľvek právoplatný rozsudok súdu o neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi žalovanými by nebol záväzný pre osoby, ktoré nadobudli vlastnícke právo dobromyseľne, keďže v zmysle § 159a ods. 3 OSP (za účinnosti CSP - § 228 ods. 2 CSP) a § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Zb. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v katastrálnom operáte na LV č. XXX a XXX nebola vyznačená poznámka o prebiehajúcom súdnom konaní;

b/ existenciu/vedenie iného súdneho sporu v totožnej veci pod sp. zn. 12C/215/2012, kde na strane žalovaných vystupujú totožní žalovaní ako v tomto spore a ktorého predmetom je určenie vlastníckeho práva k tým istým nehnuteľnostiam, ktoré tvorili predmet prevodu medzi žalovanými - kúpnu zmluvou, neplatnosť určenia ktorej je zase predmetom tohto sporu;

c/ nemožnosť zlepšenia právneho postavenia žalobcov v prípade úspechu v tomto spore z titulu vyslovenia neplatnosti kúpnej zmluvy.

4. K dovolaniu sa vyjadrili žalobcovia, ktorí navrhli dovolanie ako neprípustné odmietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

5. K vyjadreniu žalobcov sa vyjadrili žalovaní, ktorí považovali svoje dovolanie za riadne vymedzené v súlade s § 428 CSP a v ostatnom zotrvali na dôvodoch dovolania.

6. V ďalšom vyjadrení sa žalobcovia a žalovaní pridržali svojich argumentov v predchádzajúcich podaniach.

6.1. V zmysle § 63 CSP dovolací súd rozhodol, že v dovolacom konaní bude postupovať s dedičmi ako právnymi nástupcami po zomrelej 10. februára 2020 žalobkyni 151/ M. Š. a to V. Š., bývajúcou v Ž., N.. H. XX, Q. Š., bývajúcim v Ž., Q.. T. XX a Q. Š., bývajúcim v K. XX a po zomrelom 11. januára 2020 žalobcovi 103/ Z. K. a to V. W., bývajúcou v F. N./M., W. XXX/XXX a P. A., bývajúcou v C. C., F. XXXX.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 CSP) a naň oprávnenými osobami (§ 424 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

8. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

8.1. Už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 najvyšší súd opakovane vyjadril záver aktuálny aj v súčasnosti, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštalácie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8.2. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014).

8.3. Naďalej je tiež plne opodstatnené konštatovanie, že ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „ÚS“, ide o

odkaz na rozhodnutie ústavného súdu príslušnej spisovej značky)].

8.4. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP. V danom prípade je v dovolaní uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

9. Podľa § 420 písm. f/ CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podľa § 447 písm. c/ CSP, dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné.

9.1. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

9.2. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej voľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

9.3. Dovolatelia, vychádzajúc z obsahu dovolania, prípustnosť podaného dovolania vyvodzujú z § 420 písm. f/ CSP a k tomu dovolaciemu dôvodu uvádzajú, že odvolací súd a súd prvej inštancie nerešpektovali právne záväzný názor v Náleze Ústavného súdu SR, riadne neodôvodnili preukázanie naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c/ OSP a vec nesprávne právne posúdili.

9.4. Podľa § 193 druhá veta CSP súd je tiež viazaný rozhodnutím ústavného súdu alebo Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré sa týkajú základných ľudských práv a slobôd.

9.5. Podľa § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení účinnom v čase vydania Nálezu Ústavného súdu SR, ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu (v súčasnosti účinný § 134 ods. 1 zák. č. 314/2018 Z. z.).

9.6. Žalovaní 1/ a 2/ považujú za porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP skutočnosť, že súdy nižších inštancií sa neriadili právnym názorom vysloveným v Náleze Ústavného súdu SR ako to vyplýva z § 56 ods. 6 zák. č. 38/1993 Z. z. a § 193 druhá veta CSP. V ňom sa Ústavný súd Slovenskej republiky zaoberal ústavnou sťažnosťou podanou právnym predchodcom žalovaného 2/ proti prvému rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom určil neplatnosť kúpnych zmlúv vymedzených v žalobe na základe § 39 OZ, pretože svojim obsahom alebo účelom obchádzali zákon č. 503/2003 Z.z., ktorý bol v čase uzavretia kúpnej zmluvy platný, ale ešte nenadobudol účinnosť. Ústavný súd Slovenskej republiky priznal úspech tejto ústavnej sťažnosti a ako aj z odôvodnenia Nálezu Ústavného súdu SR vyplýva, zaoberal sa predovšetkým interpretáciou pojmu „zákon“ v § 39 OZ. V odôvodnení vyslovil, že odvolací súd sa vo svojom prvom rozhodnutí v tejto veci priklonil k ústavne nekonformnej interpretácii tohto pojmu. Zároveň však uviedol, že nebolo jeho úlohou posúdiť či kúpna zmluva z 15. decembra 2003 uzavretá medzi žalovaným 1/ a právnym predchodcom žalovaného 2/ bola platným právnym úkonom a odpoveď na túto otázku musí nájsť odvolací súd v ďalšom konaní. V súlade s § 56 ods. 6 zák. č. 38/1993 Z. z. uviedol, že úlohou odvolacieho súdu bude v ďalšom priebehu posúdiť a rozhodnúť

o určení namietanej neplatnosti právnych úkonov, takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný, pričom však zdôraznil, že „opätovné prerokovanie veci krajským súdom nemusí nevyhnutne vyústiť do záveru o vyhovení odvolaniu sťažovateľa“.

9.7. Z ustanovenia § 39 OZ vyplýva, že za neplatný sa považuje nielen právny úkon, ktorý odporuje zákonu alebo ktorý zákon obchádza, ale aj taký právny úkon, ktorý je síce v súlade so zákonom a ani zákon neobchádza, avšak sa prieči dobrým mravom. Rozpor s dobrými mravmi môže byť preto dôvodom neplatnosti právneho úkonu len vtedy, ak právny úkon zodpovedá zákonu [t.j. nie je v rozpore so zákonom a ani zákon neobchádza (2 Cdo 281/2005)].

9.8. Z vyššie uvedených záverov vyplýva, že Ústavný súd SR sa v náleze záväzne vyjadril k ústavnej neudržateľnosti aplikácie § 39 OZ v dôsledku obchádzania zákona, nevylúčil však neplatnosť právneho úkonu (kúpnej zmluvy) z iného dôvodu. V § 39 OZ sú vyjadrené tri samostatné skutkové podstaty absolútnej neplatnosti, pričom podmienky pre rozpor s dobrými mravmi môžu spĺňať právne úkony, ktoré zákonu neodporujú ani ho neobchádzajú. Súd nižších inštancií posúdili ako základ pre neplatnosť v rozpore s dobrými mravmi úmysel žalovaného 1/ scudziť predmetné nehnuteľnosti s cieľom zabrániť tomu, aby stratil vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam v súvislosti s možným uplatnením reštitučného nároku, pričom prihliadali na kúpnu cenu nižšiu ako ohodnotenú znaleckým posudkom, rozdelenú do 4 ročných splátok a zriadením vecného predkupného práva s vecným právom spočívajúcim v záväzku kupujúceho odpredať nehnuteľnosti predávajúcemu, pričom tento záväzok prechádza aj na právnych nástupcov kupujúceho a predmetné pozemky obhospodaroval kupujúci s pomocou kapacít a zariadení žalovaného 1/. Odvolací súd nevyhodnotil za rozpor s dobrými mravmi uzavretie akejkoľvek kúpnej zmluvy v rozpore s vtedy ešte neúčinným zákonom, ale práve správanie žalovaného 1/, ktorý chcel zabrániť navráteniu vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam žalobcom takým spôsobom, aby si naďalej zachoval vplyv pri ďalšom nakladaní s týmito nehnuteľnosťami. Správnosťou právnych záverov vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP sa dovolací súd nemal možnosť zaoberať.

9.9. K otázke nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu a jej právnym dôsledkom prijala občianskoprávne kolégium stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“

9.10. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinělých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). Dovolací súd nezdieľa názor dovolateľov o tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje žiadne odôvodnenie vo veci samej, z ktorej by vyplývali dôvody na zmenu rozsudku súdu prvej inštancie.

9.11. Treba mať na zreteli, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). Odvolací súd jasným, rozhodným, zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho úvahy a z nich vyvedené závery, vo vzájomnej súvislosti s konaním pred prvoinštančným súdom, nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Tvrdenie dovolateľov, že odvolací ani prvoinštančný súd svoje rozhodnutie nedokázali odôvodniť nezodpovedá obsahu bodov 19. až 24. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu a bodov 11. až 14. odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie, v ktorom tento vysvetľuje, z čoho má preukázaný naliehavý právny záujem na tejto žalobe (najmä o vplyve uplatnenia reštitučného nároku v správnom konaní, v prerušenom konaní pod sp. zn. 12C/215/2012 do právoplatného skončenia konania v tejto veci a prihliadnutie na individuálne okolnosti prípadu v kontexte reštitučných nárokov žalobcov na navrátenie

majetkových práv). Otázka (ne)správnosti právnych záverov vyslovených konajúcimi súdmi odvolacím i prvoinštančným zostáva nedotknutou, lebo ani jej prípadná existencia nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Inak povedané správnosťou právnych záverov sa pri uplatnenom dovolacom dôvode v zmysle § 420 písm. f/ CSP dovolací súd nemal možnosť zaoberať.

9.12. Dovolatelia vyvodzujú prípustnosť dovolania aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie (najmä pokiaľ ide o naplnenie podmienky (ne)existencie naliehavého právneho záujmu žalobcov na podaní určovacej žaloby, (ne)zlepšení právneho postavenia žalobcov, konzumpcie predbežnej otázky neplatnosti kúpnej zmluvy a splnenia ďalších podmienok pre úspešnosť určovacej žaloby v tomto spore) dovolací súd uvádza, že už podľa predchádzajúcej úpravy občianskeho súdneho konania dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením veci (viď R 54/2012 a tiež 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010, 8 ECdo 170/2014, 9 Cdo 86/2020). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je ani po 1. júli 2016 žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá dovolateľom tvrdenú vadu zmätočnosti, zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018, 9 Cdo 86/2020).

9.13. Právne posúdenie môže zakladať dovolací dôvod v zmysle § 421 CSP cez prizmu niektorej zo skutkových podstát uvedených pod písmenom a/ až c/ (§ 421 ods. 1 CSP). Dovolatelia v podanom dovolaní neuplatnili ani sa nepokúsili vymedziť žiaden z dovolacích dôvodov v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP.

9.14. Na podklade vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie v zmysle § 420 písm. f/ CSP v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

10. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 veta druhá v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP tak, že v súlade so zásadou úspechu priznal žalobcom 1/ - 172/ nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalovaným 1/ a 2/. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

11. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.